

О. ХЕНРИ ОПИТАЛИ УБЕДИЛИ СЕ

Превод от английски: Красимира Маврова, 1997

chitanka.info

Пролетта хвърли един закачлив яносин поглед към главния редактор на списание „Минерва“ Уестбрук и го отклони от пътя му. Той тъкмо се връщаше в редакцията, след като бе обядвал в любимия си ресторант в един бродуейски хотел, когато се усети в плен на модрооката изкусителка. Или казано с други думи редактор Уестбрук свърна на изток по Двадесет и шеста улица, благополучно пресече пролетното автомобилно пълноводие по Пето авеню и закрачи по една алея на раззеленилия се Медисън Скуеър.

Мекият въздух и естественият декор на малкия парк напомняха пасторална картина и както подобава на този род творби основният цветови акцент наоколо бе зеленият — преобладаващата багра в онези прастари времена на Сътворението, когато на бял свят се появили Човеците и Растенията.

Хилавите стръкчета трева, поникнали в пространствата между алеите, имаха отровназеления оттенък на окислена мед, напомнящ диханието на тълпите бездомни човешки същества, които бяха намирали възглаве по тези места през лятото и пролетта. А младите пъпки по дърветата изглеждаха странно познати на онези, които бяха решили да изучават ботаника, използвайки като експериментален материал гарнитурата на рибните ястия на четиридесет и петцентовия обяд. Колкото до небето отгоре, то бе с нюанса на онзи блед аквамарин, който салонните поети римуват със „сладур“, „Амур“ и „божур“. Сред цялата гама от зелени краски със своята наситеност и естествена яркост се открояваше единствено зеленият цвят на пряснобоядисаните пейки — нещо средно между окраската на кисела краставица и миналогодишен дъждобран, за който рекламата твърди, че е „неизбеяващ“. Но за навикналите с градската панорама очи на редактора Уестбрук гледката бе истински шедьовър.

А сега, независимо дали принадлежите към неспокойните, нетърпеливи натури или сте плаха и нерешителна личност, ще ви се наложи да ме последвате и да надникнете заедно с мен в редакторската душа. Там цареше ведрина и спокойствие. Целият тираж на априлския брой на „Минерва“ бе изчерпан още преди десето число на месеца — търговският агент от Кеокук дори му беше писал, че е можел да продаде още петдесет броя, ако ги е имал. Собствениците на списанието бяха вдигнали редакторската му заплата. Само преди дни се беше сдобил с превъзходна готвачка, дошла от провинцията, която

ужасно се страхуваше от полицаи. А сутрешните вестници бяха публикували без съкращения речта му на снощния банкет на издателите. Освен това в главата му звучеше веселата мелодия на песента, която неговата прелестна млада съпруга му беше изпяла сутринта преди да тръгне за града. В последно време тя много се бе увлякла по пеенето и се занимаваше доста усърдно и от ранно утро. Когато я поздрави с големия напредък, тя се хвърли на врата му и едва не го задуши в прегръдките си заради похвалата. Но покрай всичко това редактор Уестбрук усещаше и благотворното действие на живителното лекарство на опитната лечителка Пролет, което тя му беше дала да изпие, обикаляйки безшумно болничните отделения на оздравяващия град.

Редактор Уестбрук се разхождаше бавно между редиците пейки (на които вече се бяха разположили скитници и пазителки на безгрижното детство), когато усети, че някой го дърпа за ръкава. Предполагайки, че е някой просяк, той се извърна с хладно и негодуващо изражение, но видя, че човекът, който го е спрял, не е друг, а Доу — Шекълфорд Доу — но толкова мръсен и дрипав, че човек трудно би предположил, че някога се е движил в порядъчно общество.

Докато нашият редактор се справи с изненадата от неочакваната среща, ще запознаем набързо читателя с биографията му.

Шекълфорд Доу бе писател и отдавнашен познат на Уестбрук. По едно време те дори бяха приятели. Тогава Доу имаше някакви заделени настрана пари и живееше в прилично жилище близо до Уестбрукови. Двете семейства често ходеха заедно на театър и излизаха навън да вечерят. Госпожа Доу и госпожа Уестбрук бяха станали „скъпи“ приятелки.

Но един ден октоподът протегна пипало и просто ей тъй, за забава, погълна малкия капитал на Доу и той се премести близо до парка „Грамърси“, където човек можеше за няколко цента на седмица да седи на собствен сандък пред камина от карарски мрамор и да се любовува на веселата игра на мишките по пода. Но Доу беше решен да преживява с помощта на перото си. От време на време успяваше да продаде по някой разказ. Уестбрук също получи голямо количество от тях. „Минерва“ публикува един-два, останалите му бяха изпратени обратно. Към всеки върнат ръкопис Уестбрук прилагаше дълго, щателно обмислено писмо, в което детайлно обясняваше причините,

поради които не може да отпечата съответното произведение. Редактор Уестбрук имаше ясна и стройна собствена концепция за това какви елементи трябва да съдържа добрата литературна творба. Същото се отнасяше и за Доу. Колкото до госпожа Доу, нея повече я интересуваха съставките на скромните ястия, които едва успяваше да стъкми. Един ден, както често имаше навик да прави, Доу дълго ораторства пред нея за достойнствата на някои френски писатели. За обяд госпожа Доу му поднесе толкова скромно ястие, че един гладен ученик би го погълнал на една хапка без да се замисли. Доу изрази своите възражения по този повод.

— Това е яхния „Мопасан“ — отвърна му госпожа Доу. — Аз бих предпочела, разбира се, дори и да не е истинско изкуство, сериала на Марион Крофърд от пет блюда със сонет на Ела Уилкокс за десерт. Аз също съм гладна.

С такъв успех вървяха делата на Шекълфорд Доу, когато сграбчи ръкава на редактор Уестбрук на Медисън скуеър. Това беше първата им среща от няколко месеца насам.

— Шек, това ти ли си? — възкликна Уестбрук и замълча, защото усети, че тонът му ясно издава удивление от поразителната промяна във външността на приятеля му.

— Седни за минутка — каза Доу, теглейки го за ръкава. — Това е офисът ми. Разбираш, че не мога да дойда в твоя във вида, в който съм в момента. О, остани за малко — няма да се компрометиращ. Онези типове на съседната пейка ще те помислят за някой преуспяващ бандюга. И през ум няма да им мине, че си само някакъв си редактор.

— Ще запалиш ли, Шек? — попита редактор Уестбрук, присядайки внимателно на отровназелената пейка. Той винаги се предаваше с достойнство, когато беше очевидно, че ще се предаде.

Доу посегна към цигарата, както синьото рибарче клъвва кротушка или момиче грабва шоколадов бонбон.

— Имам само... — започна Уестбрук.

— О, знам, няма смисъл да довършваш — прекъсна го Доу. — Дай ми огънче. Имаш само десет минути на разположение. Как успя да измамиш бдителността на секретаря ми и да нахлуеш в моето светилище? Ето го и него — кани се да хвърли тоягата си по кучето, което не е прочело табелата „Ходенето по тревата е забранено“.

— Как върви писането? — опита се да завърже разговор редакторът на „Минерва“.

— Погледни ме и ще получиш своя отговор — отвърна му Доу. — Не ме гледай с тоя смутен, съжалителен поглед и ме попитай направо защо не започна някаква работа — като продавач в някой винарски магазин или като таксиметров шофьор. Но аз знам, че мога да пиша добри разкази и ще накарам и вас, редакторите, да го признаете. Ще ви принудя да подписвате вместо „съжаления“, чекове.

Редактор Уестбрук го погледна през пенснето си кротко-печално, сведущо-съчувствено-скептично — патентно изражение на редактор, хванат натясно от бездарен автор.

— Чете ли последния разказ, който ти изпратих — „Пробуждането на душата“? — попита Доу.

— Много внимателно. Дълго се колебах, Шек, наистина дълго си колебах. Разказът има безспорни достойнства. Написал съм всичко това в писмото, което ще ти изпратя заедно с ръкописа. Съжалявам...

— По дяволите съжаленията ти — викна яростно Доу. — Нито се ядат, нито се пият. Искам да знам защо съжаляваш. Слушам те. Започни с „безспорните достойнства“.

— Разказът — започна бавно Уестбрук, след като потисна една въздишка — има доста оригинален сюжет. Характерите са най-сполучливите от всички, които си създавал досега. Композицията също е добра, като изключим някои слаби места, които могат лесно да се оправят. Разказът е добър с изключение...

— Значи мога да пиша добра английска проза? — прекъсна го Доу.

— Вече ти казах — продължи редакторът на „Минерва“, — че имаш стил.

— Значи проблемът е...

— Все същият — отсече Уестбрук. — Ти развиваш сюжета и стигаш до кулминацията като истински творец. А след това се превръщаш във фотограф. Не мога да разбера дали те е обзела някаква мания или лудост, Шек, но това се повтаря във всичките разкази, които си написал досега. Не, дори ще си взема обратно сравнението с фотографа. Понякога фотографията, независимо от ужасната перспектива, успява да запечата някаква искрица от истината. А ти винаги проваляш развързката с няколко груби, плоски и грозни маха на

перото си и аз много пъти съм ти го казвал. Ако успееш, след като достигнеш до кулминацията на драматичните си сцени, да я обрисуваш в благородни краски както изисква изкуството, пощальонът ще оставя много по-рядко дебели пликове пред вратата ти.

— Това са пълни глупости! — с насмешка каза Доу. — Ти все още не си се отказал от стила на глупавите, съзлививи провинциални пиеси. Когато мустакият разбойник открадне русокосата Беси, майка ѝ непременно трябва да коленичи, да вдигне ръце към прожектора и да викне: „Нека небето ми е свидетел, че аз няма да намеря покой ни денем, ни нощем, докато този безсърдечен насилник, похитил детето ми, не изпита силата на майчиното отмъщение!“

Редактор Уестбрук му отвърна със спокойна, снизходителна усмивка:

— Мисля, че в една реална ситуация майката би се изразила точно така или с подобни думи.

— Такова нещо няма да чуеш дори и в една единствена човешка трагедия — така се говори само на сцената — разгореци се Доу. — Знаеш ли как ще реагира тя в живота? Ето как. „Какво! Някакъв непознат мъж е отвел Беси? Мили Боже! Какво нещастие! Подайте ми бързо шапката, трябва да отида в полицията. Защо никой не я наглеждаше, това искам да знам? За Бога, не се мотайте в краката ми, така никога няма да мога да изляза. Не тази — онази, кафявата с кадифената панделка. Беси трябва да се е побъркала. Тя толкова се срамува от непознати. Май си сложила много пудра. О, Боже! Не мога да си събера мислите!“

— Ето така би реагирала — продължи Доу. — Хората в реалния живот не редят героични и високопарни фрази, когато ги застигне нещастие. Те просто губят ума и дума. А ако все пак успеят да кажат нещо в такава минута, то те ще говорят по същия начин както си говорят всеки ден. Само малко по-несвързано, това е всичко!

— Шек — изрече тържествено редактор Уестбрук, — случвало ли ти се е някога да измъкнеш изпод трамвая безжизненото и изранено телце на някое дете, да го вземеш на ръце и да го поставиш на коленете на обезумялата му майка? Вслушвал ли си се в думите на скръб и отчаяние, които сами се отронват от устните ѝ?

— Не ми се е случвало — отвърна Доу. — А на тебе?

— Е, и на мен не — отвърна Уестбрук и леко се намръщи. — Но ясно си представям какво би казала.

— Аз също — не му остана дължен Доу.

Дошъл бе подходящият момент редактор Уестбрук да изиграе ролята си на оракул и да накара опонента си да замълчи. Нима може да позволи на един провалил се автор да влага в устата на героите и героините от списание „Минерва“ думи, несъвместими с теорията на главния му редактор.

— Драги Шек — започна той, — ако знам нещо за живота, то това е, че всяко неочаквано, дълбоко и трагично преживяване извиква у човека еднакво по сила, съзвучно по характер и съответстващо по дълбочина изражение на чувствата. Каква част От тази безспорна хармония между израз и чувство дължим на природата и каква на влиянието на изкуството, е трудно да се каже. Величественият, гневен рев на лъвицата, на която са отнели малките, е толкова различен по драматична сила от обичайното й скимтене и вой, колкото вдъхновената, царствена реч на Лир от старческите му брътвежи. Но също така е вярно, че всички мъже и жени притежават нещо, което би могло да се нарече подсъзнателно чувство за драматизъм, придобито несъзнателно при общуването им с литературата и сцената, което ги подтиква да изразят емоциите си с думи, отговарящи на тяхната значимост и дълбочина.

— Но откъде тогава, в името на всички небесни стихии, черпят своя език литературата и драматургията?

— От живота — отвърна редакторът победоносно.

Неговият опонент скочи от пейката, размахвайки мълчаливо ръце, безуспешно търсещ думи, с които да изрази своето негодувание.

На съседната пейка някакъв чорлав бездомник отвори кръвясалите си очи и откривайки, че събратът му по съдба се нуждае от морална подкрепа, викна дрезгаво:

— Удари му един, Джак. Ама че нахалник — дошъл тук и вдига шум. Пречи на порядъчните хора да поседят и да помислят на спокойствие.

Редактор Уестбрук погледна часовника си с демонстративна невъзмутимост.

— Обясни ми сега — хвърли се в атака Доу с отчаяна решителност — какви са тези ужасни недостатъци на „Пробуждането

на душата“, които не ти позволяват да го отпечаташ.

— Когато Габриел Мъри — с готовност заобяснява Уестбрук — вдига телефона и му съобщават, че годеницата му е застреляна от бандит, той казва... не мога да си спомня точните думи, но...

— Аз ще ти ги припомня — прекъсна го Доу. — Той казва: „Проклетата централа, винаги прекъсва. (И после на приятеля си) Каж ми, Томи, куршум тридесет и втори калибър прави ли голяма дупка? Ама че късмет имам. Ще ми налееш ли нещо, Томи? Виж в бюфета. Не, чисто, не го разреждай.“

— И още — продължи редакторът на „Минерва“ без да спори, — когато Бенерис прочита писмото от съпруга си, в което той ѝ съобщава, че е избягал с една маникюристка, думите ѝ са следните... чакай да помисля...

— Тя казва — подсказа му авторът с готовност — „Не мога да повярвам!“

— Думи абсолютно неподходящи за драматизма на момента — отсече Уестбрук. — Те унищожават всичко, което си градил до този момент и превръщат разказа в някаква глупава, смехотворна история. А най-лошото е, че нямат нищо общо с действителността. Нито едно човешко същество, постигнато от внезапна беда, не би си послужило с такава банална фраза.

— Пълни измишльотини! — викна Доу и неотстъпчиво стисна брадясалите си челюсти. — Аз твърдя, че нито един мъж и нито една жена в миг на душевно страдание не би се и сетил дори за някакви надути приказки. Ще говори както обикновено, но малко по-несвързано.

Редакторът се надигна от пейката със снизходителния вид на човек, който знае нещо, неизвестно за другите.

— Каж ми, Уестбрук — умолително каза Доу, хващайки го за ревера, — ще приемеш ли „Пробуждането“, ако се убедиш, че думите и постъпките на героите в тези ситуации, за които спорихме, отразяват точно живота?

— Много вероятно е да го отпечатам, ако сметна, че това наистина е така — отвърна редакторът. — Но аз вече ти казах какво е моето мнение.

— А ако ти докажа, че съм прав?

— Съжалявам, Шек, но се страхувам, че нямам повече време да споря с теб.

— Аз също нямам намерение да споря — каза Доу. — Ще ти докажа с жив пример, че аз съм правият.

— По какъв начин? — изненадано попита Уестбрук.

— Слушай — стана сериозен Доу. — Измислил съм как. За мен е много важно литературните списания да приемат и признаят моята теория за новия вид проза, която отразява точно живота. От три години се боря за това, изхарчил съм всичко до последния долар и съм задлъжнял с два месечни наема.

— А аз се ръководя от противоположна на твоята теория — повтори редакторът — при подбора на разказите за списанието. И успях да увелича тиража от деветдесет хиляди...

— До четиристотин хиляди — прекъсна го Доу. — А моите разкази могат да го вдигнат на милион.

— Ти спомена, че можеш да ми докажеш истинността на любимата ти теория.

— Ще ти докажа. Ако ми отделиш половин час, ще се увериш, че съм прав. Ще ти го докажа чрез Луиза.

— Жена ти? — възкликна Уестбрук. — И как ще го направиш?

— Е, не точно чрез нея, но с нейна помощ — каза Доу. — Ти знаеш колко привързана е към мен Луиза. Тя смята, че цялата днешна литература не заслужава внимание и аз съм единственият, който създава шедьоври. А откакто започнаха да отхвърлят разказите ми, писани според новата ми теория, тя стана още по-предана и внимателна към мен.

— Наистина, тя е необикновена и незаменима твоя спътница в живота — съгласи се редактор Уестбрук. — Спомням си колко близки бяха с моята съпруга. Щастливци сме с теб, Шек, че имаме такива жени. Непременно трябва да ни дойдете на гости някоя вечер с госпожа Доу. Ще си побъбрим, ще стъквим някаква вечеря, както правехме преди.

— Може би по-късно — отвърна Доу. — Когато си купя нова риза. А сега ще ти кажа плана си. Когато излизах от къщи след закуска — ако чая и овесената каша могат да се нарекат закуска — Луиза ми каза, че ще ходи при леля си на Осемдесет и девета улица. Щяла да се върне в три часа. А тя винаги е точна. Сега е...

Доу погледна към джобчето на редакторската жилетка.

— Три без двайсет и седем — съобщи Уестбрук, поглеждайки часовника си.

— Имаме достатъчно време — каза Доу. — Ще отидем до нашия апартамент. Аз ще ѝ напиша бележка и ще я оставя на масата, където тя ще я забележи веднага, щом влезе. А ние ще се скрием зад завесите в трапезарията. В бележката ще пише, че съм я напуснал, защото съм намерил сродна душа, която разбира възвишените пориви на моята артистична душа, на което тя никога не е била способна. Когато Луиза я прочете, ние ще можем да видим нейната реакция и да чуем думите ѝ. И тогава ще знаем чия теория е вярна — твоята или моята.

— За нищо на света! — извика редакторът, клатейки енергично глава. — Това е непростима жестокост. Да си играем по този недостоеен начин с чувствата на госпожа Доу.

— Не се вълнувай толкова — опита се да го успокои Доу. — Аз съм толкова загрижен за нея, колкото и ти. Това е както за мое, така и за нейно добро. Трябва да намеря някакъв начин да публикувам разказите си. Нищо лошо няма да ѝ се случи. Тя е здрава и разумна жена. Сърцето ѝ работи безотказно като деветдесет и осем центов часовник. Безпокойството ѝ ще продължи не повече от минута и след това аз ще изляза и ще ѝ обясня всичко. Ти трябва да ми дадеш този шанс, Уестбрук.

Най-накрая Уестбрук, макар и неохотно, наполовина така да се каже, даде своето съгласие. И в тази половина надделя вивисекционистът^[1], който живее във всеки един от нас. Нека се осмели да ми възрази този, който никога не е вземал скалпел в ръце. Лошото е в това, че не винаги имаме под ръка зайци или морски свинчета.

Двамата изкуствоизпитатели излязоха от парка и се отправиха на изток, а след това завиха в южна посока, докато стигнаха до района на Грамерси. Зад високата желязна ограда малкият парк се бе пременил в нова, зелена пролетна одежда и се любуваше на себе си в огледалото на фонтана. Ограждаха го порутени жилища — изоставени пристанища на отминало величие — сведени едни към други като шушукащи си призраци, припомнящи си славните дела на отдавна отишлите си от тоя свят знатни особи.

На пресечка-две северно от парка двамата отново се насочиха на изток и не след дълго Доу поведе редактор Уестбрук във висока, но тясна сграда с безвкусно боядисана фасада. Спряха на петия етаж и едва поемайки си дъх Доу извади ключ и отвори една от вратите на площадката. Когато влязоха, Уестбрук огледа със съжаление оскъдната и вехта мебелировка в апартамента.

— Седни, ако успееш да откриеш някакъв стол — каза му Доу, — докато намеря писалка и мастило. Я, какво е това? Бележка от Луиза. Сигурно я е оставила сутринта преди да излезе от къщи.

Той взе плика, оставен на масата в средата на стаята, и го скъса. Зачете бележката, която намери вътре. Беше започнал на глас и така продължи до края. И ето какво чу редактор Уестбрук:

Скъпи Шекълфорд,

Когато четеш това писмо, аз ще бъда на около сто мили оттук и ще продължавам да пътувам. Получих място като хористка в Западната оперетна труппа и днес в 12 часа тръгваме на турне. Не исках да умира от глад и затова реших сама да си изкарвам прехраната. Няма да се върна. Госпожа Уестбрук идва с мен. Тя казва, че ѝ е омръзнало да живее със смесица от фонограф, айсберг и речник и също няма да се върне. Два месеца с нея тайно репетирахме песните и танците. Надявам се, че ще успееш и всичко с теб ще бъде наред.

Сбогом

Луиза

Доу изпусна писмото, закри лицето си с треперещи пръсти и заговори високо с ужасен дрезгав глас.

— Господи, защо ми даде да изпия таз горчива чаша? Щом ангел като нея може да постъпи така вероломно, нека тогава най-прекрасните от всички твои небесни дарове — вярата и любовта — да станат безполезни думи в устата на предателите и злодеите!

Пенснето на редактор Уестбрук падна на земята. Разкопчавайки и закопчавайки копчето на самото си, той шептеше с посинели устни:

— Слушай, Шек, що за дяволско писмо е това? Мътните да го вземат! Да му се завие свят на човек. Дявол знае какво е това! А? Шек?

---

[1] Вивисекция — рязане на живо, бел.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.